

**OsmanlıOrdusunda,
Pervane Karyesi
Araklı/Trabzon**

**TABUR
İMAMI GAZ İ ÖMER EFENDİ**

*'Emiroğulları'ndan; Pervane
doğumlu, Şeyhül Kurra
Ömer Hoca Efendi'*

Araştırma Makalesi

Yerel Tarih Araştırmacı Yazar

Dr.Dt.Ali Osman Emiroğlu

Özet

Osmanlı Devleti'nde imamlar; namaz kıldırmak ve hutbe okumak gibi dinî vazifelerin haricinde nüfus, maliye, eğitim, emniyet, askeriye, kültür ve belediye ile alakalı birçok görevi icra eden, berat ile atanan devlet görevlileridir. Osmanlı Devleti'nde önemli rolleri olan mahalle imamlarının yanı sıra hem kara hem de deniz kuvvetlerinde beratla tayin edilmiş imamların istihdam edildiği bilinmektedir. Bu imamların görevleri askerlere cemaatle namaz kıldırmak, dinî bilgiler vermek, askerlerin morallerini yüksek tutmak, savaş

esnasında onları cesaretlendirmek, cenazelerin teşhiz tekfin işlerini yürütmek ve askerlerin üst seviyede emre itaatini sağlamaktı.

Kendilerinden beklenen vazifelerin yanı sıra savaşlarda bizzat çatışmalara katılarak şehit olan çok sayıda askerî imamın olduğu bilinmektedir.

Osmanlı Devleti'nde ; Yeniçeri Ocağı'nda sadece bu ocağa mahsus olmak ve beş vakit namaz kıldırmakla görevli İmam-ı Hazret-i Ağa, Ağa İmamı veya Ocak İmamı da denilen bir imam bulunmaktaydı. Bunun yanı sıra Yeniçeri Ortalarının her birinde; askerlere dinî kuralları öğretmek, namaz kıldırmak, teşhiz ve tekfin gibi cenaze işlerini yürütmekle görevli imamların varlığı da bilinmektedir.

Tabur İmamları Görevlendirilmesi, Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye Ordusu'nun kuruluş nizamnâmesine göre orduya atanacak imamların tayini İstanbul kadısı tarafından yapılan imtihanla gerçekleşirdi. Ancak Nizamnâmede geçen bu kayıt İstanbul'da teşkil edilen ordu için geçerli olup İstanbul dışında oluşturulacak ordular için imam tayini mahâl kadıları tarafından

yapılan imtihanla gerçekleşirdi. Mahâl kadıları tarafından imtihan edilerek seçilen imamların isimleri Seraskerlik ve Bahriye Nezâreti tarafından mazbata ile saraya arz edilmekte ve padişah tarafından tayinleri yapılmaktaydı. Konuyla ilgili arşiv belgelerinden orduya imam atamalarının 19. yüzyılın sonlarına kadar bu şekilde devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu tarihten sonra orduya imam tayinleri şu şekilde gerçekteşirilmifitir: Önce adaylar bir “heyet-i mahsusa” huzurunda imtihan edilmekte, bu imtihanda başarılı olanlara Evkâf Nezâreti tarafından bir takrîr tanzim edilmekteydi. Bu takrîr daha sonra padişaha arz edilmekte ve imamların orduya tayinleri gerçekteşmekteydi. İmtihanı yapacak merci sivil imamlarda olduğu gibi yine Evkâf-ı Hümayûn’a bağlı Teftiş Mahkemesi idi. 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren askerî imamlar için düzenli eğitim görmüş olma şartının sıkı bir şekilde arandığı görölmektedir. Nitekim 4 Cemâziyelevvel 1332 (31 Mart 1914) tarihli “Alay ve Tabur İmamlarının Vezâif-i Tedrisiyeleri Hakkında Nizamnâme” ile ordu imâmetlerinde bulunacakların askere Türkçe okuyup yazma ve hesap öğretmek ve akâid-i dîniyyeyi tâlim etmekle görevlendirildikleri için dâru’l-muallimînin ibtidâiye kısmından mezun olma şartı getirilmiştir.

Osmanlı ordusunun modernleşme süreciyle birlikte belirli kurallar çerçevesinde orduya alınan bu görevliler; hiyerarşik olarak tabur imamı ve alay imamı şeklinde ünvanlar almaktalardı. 1828 yılında orduda tertip ve saf düzeninden tabur ve bölük düzenine geçildikten sonra orduda görevli olan imamların da tabur imamı olarak isimlendirildiği bilinmektedir. Tabur imâmetinden sonra gelen ünvan başimâmetti. Tabur imamları bir imtihandan geçerek bu göreve atanırlardı. 1859 yılından sonraki kayıtlarda başimâmet ünvanının yerine alay imamı tabirinin kullanılmaya başlandığı görölmektedir. Alay imamlarının tabur imamlarından farkı hutbe okuma iznine sahip olmalarıydı. Teşrifatta yüzbaşıdan önce gelen alay imamları terfi edince alay müftüsü olurlardı. 1838 yılında hizmetlerinin sonunda yapılan imtihanlarda başarılı olan baş imamların müderris, tabur imamlarının ise kadı olarak tayin edilebileceklerine karar verilmiştir. 1871 yılında alay imamlarının içinden imtihanla alay müftülerinin seçilmesi ve bunlara İstanbul müderrisliği ünvanının tevcih edilmesi kararlaştırılmış, şeyhüli-slâmın da onayı ile bu kadronun tahsisi gerçekteşirilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin asıl ordusunu teşkil eden nizamiye kuvvetlerinin yanında, ihtiyaç halinde yararlanılacak bir ihtiyat ordusu olarak ifade edilebilecek olan Redif teşkilatı, Sultan II. Mahmud döneminde 1834 yılında kurulmuştur. 1843'te çıkarılan kanuna göre 5 yıllık normal askerlik süresini yapan muvazzaflık süresini tamamlayanlar 7 yıl da rediflik hizmetinde bulunacaklardı. Zaman içerisinde teşkilatla ilgili yeni düzenlemeler yapıldığı için rediflik süresi defa farklılık göstermekle beraber, süre ile ilgili son düzenleme 1881'de yapılmış ve Sultan II. Abdülhamid devrinin sonuna kadar yürürlükte kalmıştır. Buna göre nizamiye ordusunda hizmetini tamamlayanlar 8 yıl da redif sınıfında kalacaklardır. Yemen'deki 7. Ordusunda Osmanlı Devleti'nin diğer altı ordusundaki redif teşkilatı mevcuttu.

1894 yılından sonra her ordu iki şer redif fırkasından meydana gelmekteydi. Fırkalar iki şer livadan, livalar iki şer alaydan, alaylar dört taburdan oluşuyordu. Redif taburları, bulundukları alay içinde birden dörde kadar numara almakta iseler de, bulundukları yerlerini isimlerini taşımakta idiler.

Her redif fırkasına bir ferik, redif livasına mirli va komuta etmekte idi. Redif alayı komutanlıklarına tek numaralı olanlarına miralay ve çift olanlarına kaymakam atanmaktaydı. Redif taburlarına binbaşılar komuta etmekteydi. Her taburda bir binbaşı, bir kolağası, bir tabur kâtibi, bir depo memuru (mülazım rütbesinde), bir depo memuru muavini (başçavuş rütbesinde) ve bir tüfekçi bulunmaktaydı. Her redif taburu dairesi aynı zamanda bir ahz-ı asker (asker alma) şubesi itibar olunuyordu. Redif taburlarının sefer mevcutları 800 idi. 25 Ekim 1886 askerî düzenlemesine göre, silâh altına çağrılan redifler bedel-i nakdî verebilirlerdi. Bunun miktarı 50 Osmanlı altını olarak belirlenmişti.

II. Redif Teşkilatı İçinde Trabzon;

II. Abdülhamid devrinde askerî açıdan Trabzon, yedi Osmanlı ordusundan 4. Ordu mıntıkasında idi. Merkezi Erzincan olan 4. Ordu, Osmanlı Devleti'nin en geniş mıntıkaya sahip ordusu olup Trabzon, Sivas, Erzurum, Ma'mûretü'l-aziz, Bitlis, Van ve Diyarbakır vilayetlerini kapsamaktaydı. Redif teşkilatında zaman zaman yapılan düzenlemeler dolayısıyla, teşkilat içinde Trabzon'un durumu da değişiklikler göstermektedir

Askeri salnamelerde 1875 ordu; Askerî salnâmeleri incelediğimiz zaman XIX. yüzyılın ikinci yarısında askerî rütbelerin şu şekilde sıralandığını görmekteyiz: 1. Müşir (Mareşal), 2. Ferik (Tümgeneral), 3. Mirlivâ (Tuğgeneral), 4. Miralay (Albay), 5. Kaymakam (Yarbay), 6. Binbaşı (Tabur Komutanı), 7. Alay Emini, 8. Sağ Kolağası (Kd. Yüzbaşı), 9. Sol Kolağası (Kd. Yüzbaşı), 10. Liva Katibi, 11. Alay Katibi, 12. Tabur Katibi, 13. Tabur İmamı, 14. Yüzbaşı, 15. Mülâzım-ı Evvel (Üsteğmen), 16. Mülâzım-ı Sâni (Teğmen), 17. Mülâzım-ı Sâlis (Asteğmen), 18. Başçavuş, 19. Çavuş, 20. Bölük Emini, 21. Onbaşı, 22. Er. 1875 Devlet Salnâmesi'ne ve Cerîde-i Havâdis Gazetesi'ne göre Osmanlı ordu ve komuta kademesinde yer alan rütbelilerin adedi şu şekildedir: 45 Ferik, 105 Mirlivâ, 307 Miralay, 276 Kaymakam, 1.060 Binbaşı, 89 Alay Emini, 839 Sağ Kolağası, 334 Alay Katibi 111 Alay İmamı, 791 Sol Kolağası, 275 Tabur İmamı, 488 Tabur Katibi, 4.830 Yüzbaşı, 147 Yüzbaşı Vekili, 344 Katip Muavini, 102 Mülâzım-ı Evvel, 2.534 Mülâzım-ı Sâni, 147 Mülâzım-ı Evvel Vekili, 147 Mülâzım-ı Sâni Vekili, 275 Mülâzım-ı Sâlis olmak üzere toplam 17.213 ümerâ ve zâbit.

Osmanlı Yunan Harbi 1897 yılı , Gazi Ömer Hoca Efendi, 1865 doğumlu Trabzon un Sürmene Araklı Pervane Karyesinden Müderris ve Hatib Molla Mahmud oğlu Ömer Emiroğlu Hoca efendi Osmanlı yunan harbi , Yemen harbi , 1. dünya savaşı farklı cephelerde tabur ve alay imamı olarak görev yapmıştır. Araklı Karadere , Yomra Kocaba ve Gümüşhane ve Bayburt medreselerinde müderrislik ve Hatiplik yapmıştır. Reisülkurra müderris ve dersiam dir. Kıraat ve Nahiv ilimlerinde icazet ve ders vermiş, Yüzlerce hafızulkurra yetiştirmiştir.

*Yunan Harbi Gazi madalyası
Emiroğulları'ndan ÖmerHocaEfendi*

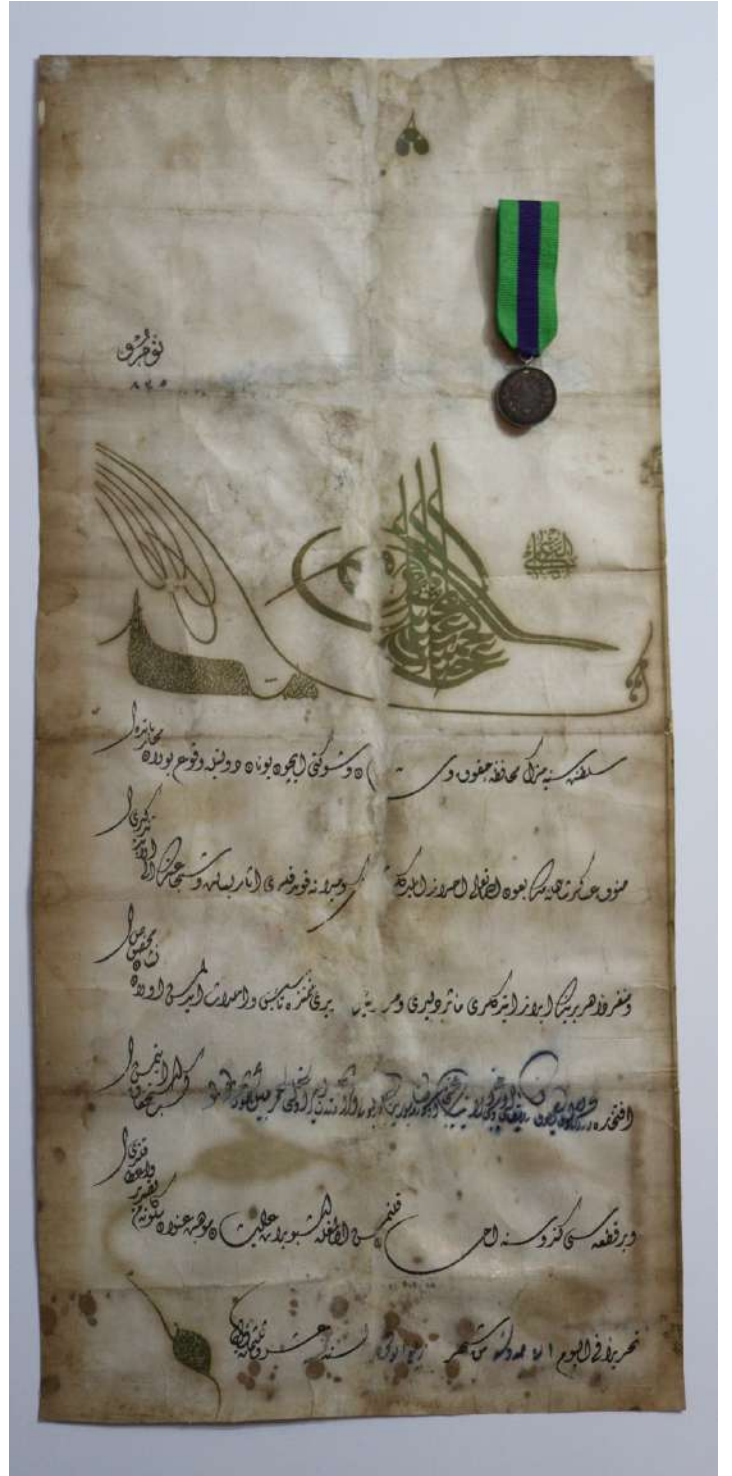
**ELLİ İKİNCİ TRABZONREDİF ALAYINA MENSUP ÜÇÜNCÜ SÜRMENE
TABURU, UMERİ VE ZABİTANİ**

Esami	Rütbe	Madalya
Hacı Aziz Efendi	Binbaşı	Yunan
Mehmet İzzet Ağa	Kolağası	Kars ve Yunan
Mehmet Vasıf Efendi	Tabur Katibi	Yunan
Emiroğlu Ömer Efendi	Tabur İmamı	Plevne ve Yunan
Mustafa Efendi	Tüfenkçi	Yunan
Bekir Efendi Şefik	Mülazım-ı sani	Yunan
Efendi İsmail Hakkı	Mülazım-ı sani	Yunan
Efendi	Yüzbaşı	Yunan
Arif Efendi	Mülazım-ı evvel	Yunan
Mehmet Hayri Efendi	Mülazım-ı sani	Yunan
Münhal Efendi	Yüzbaşı	Yunan Yunan
İbrahim Efendi	Mülazım-ı sani	Yunan Plevne ve
Musa Efendi	Mülazım-ı evvel	Yunan
Ahmed Efendi	Mülazım-ı sani	

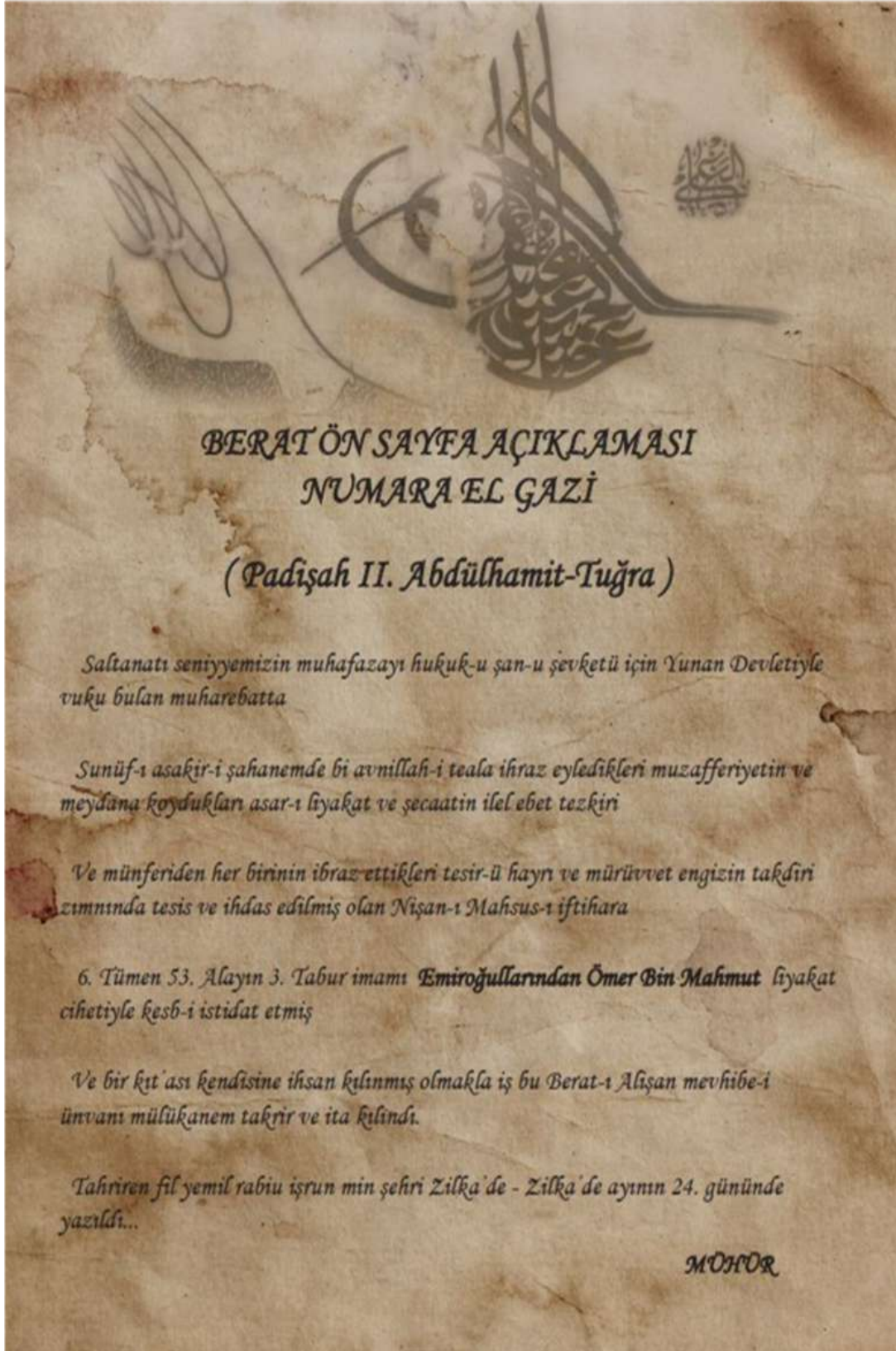
Osmanlı Yunan Harbi 1897 yılı ,
Gazi Ömer Hoca Efendi, 1865
doğumlu Trabzon Sürmene Araklı
Pervane Karyesinden Müderris ve
Hatib Molla Mahmud oğlu Ömer
Emiroğlu Hoca efendi ; Osmanlı
yunan harbi , Yemen harbi , 1.
dünya savaşı farklı cephelerde
tabur ve alay imamı olarak görev
yapmıştır. Araklı Karadere ,
Yomra Kocaba ve Gümüşhane ve
Bayburt medreselerinde
müderrislik ve Hatiplik yapmıştır.
Reisülkurra müderris ve dersiam
dır. Kıraat ve Nahiv ilimlerinde
icazet ve ders vermiş, Yüzlerce
hafızulkurra yetiştirmiştir.

Yunan Harbi Gazi madalyası ve
Beratı: Emiroğulları'ndan Ömer
Hoca Efendi

Berat çeviri

6. Tmenden Kozky’de Analipsis, Çamtepe Sınır Mevkilerinde Verilmiş şehit ve Yaralı Sayısı							
KİTALAR	SUBAYLAR			ERLER			
	şehit	Yaralı	Kayıp	şehit	Yaralı	Kayıp	
Sürmene Taburu	1	1	-	7	11	-	“

- Sürmene Taburundan şehit Yüzbaşı Arif
- Sürmene Taburundan Gazi Yüzbaşı Mehmet

Trabzon ve Sürmene/Araklı kazalarında Yunan Harbi şehit erlerimiz:

Adı	Baba Adı	lm yeri	Alay-Tabur-Bölük	Lakabı	Ask. şubesi İlçesi
Boz(bey)	İsmail	Kozky Muharebesi	53A. 1T: 4B.	Haliloğlu	Araklı/ Dağbaşı/ ukurayır
Hasan	Tufan	Kozky Muharebesi	53A. 1T: 4B.	Kefelioğlu	Araklı
Hüseyin	Mehmet Ali	Kozky Muharebesi	53A. 1T: 4B.	Yetimoğlu	Araklı/ Dağbaşı/ ukurayır
Mehmet	Mustafa	Kozky Muharebesi	53A. 1T: 4B.	Miloğlu	Araklı/ Dağbaşı/ ukurayır
Hakkı	Salih	Kozky Muharebesi	53A. 3T. 4B.	Alagzoğlu	Srmene
Hasan	Mehmet	Kozky Muharebesi	53A. 3T. 4B.	Uzunmehmetoğlu	Srmene
Mahmut	Hasan	Kozky Muharebesi	53A. 3T. 4B.	Salatoğlu	Srmene
Mehmet	Ai	Kozky Muharebesi	53A. 3T. 4B.	Salihoğlu	Srmene
Mustafa	Hasan	Kozky Muharebesi	53A. 3T. 1B	Karamehmetoğlu	Srmene
mer	Ali	Kozky Muharebesi	53A. 3T. 2B.	Makuloğlu	Sürmene
Yakup	Mehmet	Kozky Muharebesi	53A. 3T. 1B	Cerrahoğlu	Sürmene

Gazilerin Karşılama törenleri,

(تساليا غازيلردن طرزون الايه منسوب افراد شاهانهك دائره حكومت يشكاهنه قورولان طاق تلفردن مرورلري)

Teselya gazilerinden Trabzon Alayı'na mensûb efrâd-ı şâhânenin dâ'ire -i hükûmet pîşgâhına kurulan tak-ı zaferden mürûrları

(تساليا غازيلردن طرزونه منسوب افراد شاهانهك شهر مزكوره دوهوقلري)

Les défilés de l'armée de l'empire ottoman à l'occasion du passage de l'armée ottomane dans cette ville.

Teselya gazilerinden Trabzon'a mensûb efrâd-ı şâhânenin şehir-i mezkûra avdet ve duhûlleri

Yunan Harbi Arapça Zafernamesi,

[illegible]

فاطما اذعنوا نانا المنيا
 وانا خير من قاد السرايا
 صلاة الله ربي والسلام
 على قتلى نرساوا قاموا
 انا الملك فتحا اي فتح
 وشاد والخلافة ايمرح
 به لا ما سفيح فرسا الوهم
 ركن خير المشا لمراقاما
 وانا سيوفنا رسل الرزايا
 تفرق جمعهم الا بقايا
 وغيث ندي يجوده الغما
 هم الشهداء حول الله قاموا
 والوه بتا سيد ونص
 وجاوا ربحهم منهم يد
 حمت وحزرت ابطا لا عظما
 وذنق بها وان بليت ظاما
 وانا سيوفنا رسل الرزايا
 تفرق جمعهم الا بقايا
 وغيث ندي يجوده الغما
 هم الشهداء حول الله قاموا
 والوه بتا سيد ونص
 وجاوا ربحهم منهم يد
 حمت وحزرت ابطا لا عظما
 وذنق بها وان بليت ظاما

ادهم هكذا اتقى العالي
 وتبني بالقواضب والوئي
 اخذت النصارى الجملون حصا
 وكنت اللبث فخطار وبعثا
 وفي فرسا ل قد جيت الجبابا
 بسلاح الجيش قترافه كتابا
 ثبت مؤملا منك النبات
 توافيك الرسا في السعاة
 هناك الصحن صارت كيات
 والجيش البروق محراث
 بني ثمان انا قد قد رنا
 فتو حكم الكبار وقد شكرنا

ومن في البحر غاص حوي اللثالي
 لقد تيفت للملك اللثالي
 وللأسرى رحا بك صار رجبا
 حملت فاجت الجملان رجبا
 وقد ألفت جبدك قلنا
 وقد احصيت بايا فنيا
 من في الروض طاف بالنبات
 وحرك اهل شوركا الاشفا
 وشهب الافق لاحت كيات
 وحدقت الملك اخذات
 على عدايت بهم فخرنا
 سنانا خرافا فخرنا

صروح است فوق النبال
 بسيف يفض الفجر المبين
 فكننت الغيث مدرارادسيا
 يظنهم الجهور مغا تلبين
 وحين جمعت في الفكر الحسايا
 وكما نواعر كتاك غا فلبينا
 ووسط الجمع حليتك الاناة
 نيسون الجيوش مظفرينا
 لايات بعثك بينا است
 علوم الحرب عنكم والعنونا
 اتق العا الجديد وقد نظرا
 بكم والله خير الناصر ين

٧٤
 ٨١٠
 ٩٤٤

١٤١٥

Kaynaklar:

1. Metin Hülagu, Osmanlı Yunan Savaşı Abdülhamid'in Zaferi, Yitik Hazine Yayınları, İstanbul 2008
2. Osman Senai, Osmanlı Yunan Seferi, Dömeke Meydan Muharebesi, A. Asaduryan Matbaası, İstanbul 1314
3. Süleyman Tefik, Abdullah Zühdü, Devlet-i Aliye-i Osmaniye ve Yunan Muharebesi 1314, Mihran Matbaası, İstanbul 1315
4. 4. Orduya mensup Trabzon Fırkası görevlilerinden Yunan Madalyası alanlar için bkz. Trabzon Vilayet Salnamesi, Haz. Kudret Emiroğlu, Trabzon İli ve İlç. E.K.ve Sos. Yard. Vakfı Yayını, C: 17, Ankara 2007
5. Şehitlerimiz, Osmanlı-Rus, Osmanlı-Yunan, Trablusgarp, Balkan, Birinci Dünya Savaşı, İstiklal, Kore, Kıbrıs, İç Güvenlik Şehitlerimiz, Milli Savunma Bakanlığı Yayını, C: 1-5, [Kitap ve CD], Ankara 1998; Türk Silahlı Kuvvetleri Şehit Yakını Bilgi Sistemi http://uyg.tsk.tr/SehitYakini_Kullanici/Sehitlerimiz.aspx

